

DEN HYMNOLOGISKE FORSKNING OG DE UNGE KIRKER

av

HANS BUVARP

De unge kirker representerer et interesseområde av stor betydning for den hymnologiske forskning. Sett fra kirkelig synspunkt er det innlysende at emnet i like høy grad burde interessere de unge kirker og deres moderkirker. Det som her skal sies, kan — som førstegangs behandling av saken — nødvendigvis bli bare en oversiktsmessig tilnærming av noen av de problemer emnet berører.

Begrunnelse av den hymnologiske forsknings oppgave i de unge kirker

Den hymnologiske forskning innenfor det europeiske område er i seg selv av direkte interesse for de unge kirker som hjelp til å få klarlagt deres egen historie. De unge kirker er nemlig ikke «begynnelsesfenomener», men har sin historiske forutsetning i de respektive kirkesamfunn i den gamle verden, hvis misjonsinnsats de skylder sin eksistens. Ethvert bidrag som ytes til klarlegging av de europeiske kirkers historie, angår derfor de unge kirker. Og fordi hymnologien behandler et viktig område av gudstjenestelivet, vil denne disiplin være av sentral betydning for dem.

Den europeiske hymnologiforskningens betydning for de unge kirker understrekes videre ved den omstendighet at de unge kirker overtok fra de europeiske kirker en gudstjenestetradisjon (innbefattet kirkevisen), som stort sett kjennetegnes ved at den ennå ikke var restaurert i samsvar med de respektive kirkesamfunns konfesjonelle forpliktelse, en restaurering som

i vesentlig grad avhenger av senere liturgivitenskaps og hymnologiforsknings resultater. De unge kirker har derfor desto større krav på å få kjennskap til den innsats som er gjort, og som fremdeles gjøres på dette område, for selv å prøve sin praksis på de oppnådde resultater.

Som en viktig del av liturgivitenskapen beskjeftiger den hymnologiske forskning seg i stor utstrekning med de respektive kirkesamfunns konfesjonelle særpreg, slik det kommer til uttrykk på det liturgiske område. Derfor vil de unge kirker ha interesse av dens forskningsresultater som korrektiv for deres egen gudstjenestepraksis. Under trykket av den synergetiske innflytelse fra de ikke-kristne omgivelser med til dels betydelige og ennå levende kultiske tradisjoner, som gjerne aktualiseres ved voksende nasjonalbevissthet, vil de unge kirkers fortsatte beståen som bekjennelseskirker avhenge av hvorvidt de kontrollerer sin gudstjenestepraksis i forhold til deres konfesjonelle egenart.

For kirkene i den gamle verden, sendekirkene, hvis innsats har ført til de unge kirkers tilblivelse, har det stor interesse å få konstatert hvilke resultater som er fremkommet på det hymnologiske og liturgiske område i de unge kirker ved den europeiske innsats og dens senere utvikling.

De gamle kirkers historie er heller ikke fullstendig klarlagt uten at også dette område tas med i betraktning. Til belysning av sin egen situasjon på det liturgiske og hymnologiske område har de gamle kirker god bruk for kjennskapet til de erfaringer som er gjort, og av de problemer som er oppstått i de unge kirker, ved anvendelsen av det materiale og den praksis som er overført til disse kirker, ofte uten dyperegående overveielser. I lys av disse erfaringer vil ytterligere behov gjøre seg gjeldende for alvorlig selvbesinnelse på moderkirkenes egen situasjon i henseende til deres konfesjonelle egenart.

For den hymnologiske forskning er det av rent faglig interesse å beskjeftige seg med hymnologi i de unge kirker. Det historiske kjennskap til den kristne hymnetradisjon og gudstjenestetradisjonen for øvrig er ikke fullstendig uten at dens

videre utvikling følges også inn i de unge kirkers gudstjenesteliv. Og fordi hymnologien beskjeftiger seg med både det tekstlige og det musikalske, dreier det seg her om spesialoppgaver som uten dens innsats vil bli forsømt når det gjelder klarleggingen av gudstjenestens historie.

Ved omplantingen av det materiale det her gjelder til fremmede kulturmiljøer, spiller ikke bare språklige, men også andre etnologiske faktorer en vesentlig rolle. Den tilpasningsprosess som dette materiale derved er blitt underkastet, vil være av særlig interesse for den hymnologiske forskning, som her står overfor en arbeidsmark, hvis problematikk uten tvil vil virke befruktende også på arbeidet med den europeiske hymnologi. Som vitenskapelig forskning vil hymnologien ikke unnvære den metodiske nyvinning som tilnærmelsen til de unge kirkers problemer på dette område representerer, ikke minst ved at deres situasjon gjør krav på anvendelse av en rekke kombinasjoner av hjelpedisipliner for å finne frem til fruktbare forskningsresultater.

Fordi den hymnologiske forskning er seg bevisst sin oppgave som anvendt vitenskap, stiller den seg i kirkens tjeneste, ikke bare som teologisk hjelpedisiplin, men like meget som faglig orientering for å hjelpe de unge kirker med deres tilpasningsproblemer, bl. a. på det kirkemusikalske område. Her synes slik hjelp å være sterkt påkrevet, så meget mer som de etno-musikalske hensyn som bør tas, bare under faglig veiledning synes å kunne gjøres gjeldende på en ansvarlig måte.

Den hymnologiske forsknings aktuelle stilling vedrørende de unge kirker

Det ligger i sakens natur at det er vanskelig å skaffe seg et noenlunde sannferdig bilde av hva som hittil er gjort av forskningsmessig innsats på det hymnologiske område vedrørende de unge kirker. Det dreier seg om enkeltmenns private innsats, utført under betydelige offer ved siden av de yrkesmessige

oppgaver og ofte uten å møte forståelse for den hymnologiske forsknings betydning i kirkens misjonsarbeid. Slikt privat pionerarbeid er lite kommet til uttrykk i offentlige publikasjoner og er vanskelig å oppspore i private samlinger og institusjonsarkiver.

Min artikkel i «Musik in Geschichte und Gegenwart» med tilføyet litteraturanvisning, som bare formår å gi et ufullstendig bilde av situasjonen, lar en ane at det her dreier seg om et i egentligste forstand omfattende studiefelt, som tross all privat pionerinnsettelse likevel er forholdsvis ubearbeidet. Meget av det som er gjort, kan neppe sies å ha faglig interesse, hvilket heller ikke kunne ventes.

Noen fyldestgjørende oversikt over den hymnologiske situasjon i de unge kirker kan således ikke skaffes tilveie, da den innsats som hittil har vært gjort, er av høyst ujevn kvalitet og helst av rent sporadisk karakter. Det som er forsøkt gitt av oversikter, er enten begrenset til bestemte geografiske områder, svarende til sendekirkenes nasjonalitet, eller holder seg til en rent generell omtale uten å gå inn på de detaljer og problemer som forskningen er interessert i. De forskjellige fremstillinger som foreligger, er basert på høyst divergerende synsmåter og tjener vesentlig til å understreke behovet for en metodisk anlagt undersøkelse under faglige forutsetninger.

Av det som på evangelisk hold er skrevet om dette emne, kan det være grunn til å fremheve Gerhard Rosenkranz: «Das Lied der Kirche in der Welt — eine missionshymnologische Studie», Berlin—Bielefeld 1951. Her søkes gitt en oversikt over situasjonen i alle verdensdeler, begrenset til det som i første rekke har tysk interesse, nemlig de unge kirker som er fremstått som resultat av tysk evangelisk misjon. I en så global oversikt vil man nødvendigvis måtte savne en dyperegående drøfting av stoffet. Fremstillingen begrenser seg til det rent tekstlige, og går heller ikke her inn på de problemer som tilpasningen overalt har måttet by på. Det verdifulleste ved denne boken er mengden av leksikalske opplysninger som den gir på områder hvor man ellers savner slike. Da fremstillingen bygger på de

opplysninger som er gitt som svar på spørreskjema, sendt til en rekke personer, er den blitt svært ujevn.

Fra katolsk side bør nevnes etpar navn som har gjort seg fortjent på dette felt, nemlig hymnologen K. G. Fellerer med sin bok «Das deutsche Kirchenlied im Ausland», Münster 1935, og sin artikkel «Kirchenmusik und Mission» (Missionswissenschaft und Religionswissenschaft) 1947—48. Fellerer har forøvrig virket inspirerende også på protestantisk initiativ på dette felt. Som musikkhistoriker har Fellerer forstått å trekke de musikalske spørsmål inn i søkelyset som en integrerende del av den hymnologiske forsknings gjenstand særlig innenfor de unge kirkers område.

Dette må forøvrig ses i sammenheng med den etno-musikologiske forsknings resultater, idet man innen utgangen av 20-årene på faglig hold hadde forlatt de tradisjonelle synsmåter, bestemt av europeisk musikkoppfattelse, og var gått over til mer adekvate når det gjaldt studiet av utenom-europeisk musikk. Den praktiske anvendelse av utenomeuropeisk folke-musikk i de unge kirkers gudstjeneste har også tjent til å modne tildels helt nye synsmåter vedrørende adaptasjonsproblemene. Dette er gitt tilkjenne i en rekke artikler fra katolsk hold i 30- og 40-årene. Viktig i den sammenheng er G. Dindinger: «Bibliografia sull'additamento della musica indigena agli usi liturgici e religiosi» (Il pensiero missionario XII), 1940. Pålitelige informasjoner foreligger hos W. Tegethoff i hans «Die Kirchenmusik in den Missionen» (Fellerer—Lemacher: Handbuch der kath. Kirchenmusik), 1949, og «Das Kirchenlied bei den Negern» (Missionswissenschaft und Religionswissenschaft), 1957.

Den aktuelle situasjon når det gjelder den hymnologiske forsknings befatning med de unge kirker, kan best karakteriseres som et ubearbeidet felt hvor mangelen på gjennomarbeidet metode er like fremtredende som savnet av nødvendige ressurser til effektiv innsats.

Den hymnologiske forsknings oppgaver vedrørende de unge kirker

Den mest nærliggende oppgave må være å skaffe til veie en forholdsvis fyldestgjørende oversikt over den aktuelle hymnebestand i de unge kirker. Det ville gi grunnlag for å besvare spørsmål som disse: (a) Hvor meget av sendekirkenes hymnetradisjon fra de forskjellige epoker er blitt overført til unge kirker? (b) Til hvilke områder av verden er de forskjellige sendekirkers tradisjon blitt utbredt? (c) I hvilke former er tradisjonen blitt overført, tekstlig og musikalsk? (d) I hvilket forhold står mengden av overførte eldre og egentlige «kirkeviser» til mengden av nyere romansepregete eller av typen «gospel songs»? (e) I hvilken grad har de innfødte selv bidratt til å skape og forøke de respektive kirkesamfunns hymnebestand, tekstlig såvel som musikalsk?

Det må videre bli en hovedoppgave å få klarlagt hvilken skjebne den overførte hymnetradisjon er undergått — tekstlig og musikalsk — etter at den ble tatt i bruk på de respektive felter; — bl.a. vil følgende spørsmål ha full aktualitet: (a) Hvordan er den tilbudte tradisjon blitt oppfattet og mottatt av de innfødte? (b) Hva er hendt med dette materiale, tekstlig såvel som musikalsk, under den pågåtte adaptasjon? (c) Hvilke problemer er oppstått ved anvendelsen av denne tradisjon? (d) I hvilken grad har det vært mulig å la den stedlige folketradisjon influere på den fra Europa innførte hymnetradisjon? (e) I hvilken utstrekning er nye former blitt utviklet? Disse momenter er nevnt for å antyde i hvor høy grad de mest elementære spørsmål melder seg som ubesvarte på dette felt.

Derved vil den hymnologiske forskning være forelagt vesentlige oppgaver også når det gjelder å avhjelpe uklarheter vedrørende de tilpasningsproblemer som er oppstått på det hymnologiske område i de unge kirker. Således vil det gis anledning til å søke løsning på en rekke formproblemer ved å ta hensyn til nasjonalt bestemte formtradisjoner i såvel tekstlig som musikalsk henseende. Tilpasningsvanskene, som selvfølgelig ikke er ens overalt, synes gjennomgående å konsentrere seg om

følgende momenter: (a) Den fra Europa importerte, instrumentalt bestemte, dur-moll-pregete melodiform strider mot den naturlige, strengt diatonisk bestemte melodioppfatning hos de innfødte i utenomeuropeiske områder. Særlig volder alle skalfremmede, modulerende ledetoner i melodistemmen ofte store vanskeligheter. (b) Den tunge, rytmisk utjevne koralmelodi, slik den gjennomgående ble overført til de unge kirker, svarer dårlig til de utenomeuropeiske folks ofte polyrytmiske anlegg og deres psykiske disposisjon med fremtredende behov for emosjonelle uttrykksmidler. (c) Det europeiske Lied-skjema med strofemessige, metrisk bygde verseformer synes ikke å være like anvendbare overalt i utenomeuropeiske områder. Enkelte språktyper, særlig innenfor de såkalte agglutinerende språkgrupper, egner seg mindre godt for metrisk versebygning, som forøvrig har vært lite anvendt i førkristen tid. (d) Nær forbundet med dette forhold er de problemer som oppstår ved anvendelsen av stedege folkemelodier til kristne tekster av metrisk form. Folkemelodiene er som regel av resitativisk karakter, fordi de helst forekommer til prosatekster. (e) Selv om problemene rent generelt betraktet er de samme på katolsk som på protestantisk område, er de naturligvis mest merkbare i de unge kirker, hvor strofisk-metrisk menighetssang utgjør en vesentlig del av de gudstjenestlige former. Særlig berører dette de lutherske kirker, hvis gudstjenestlige tradisjon er sterkt knyttet til den reformatoriske koral, idet såvel Ordinarie- som Proprie-sangene i stor utstrekning er erstattet av metriske omdiktninger.

På bakgrunn av disse forhold er det innlysende at den hymnologiske forskning vedrørende de unge kirker i noen grad må koordinere sin innsats med den aktuelle etno-musikologiske forskning for å nyttiggjøre seg dens resultater. Visse etnologisk bestemte forhold bør uten tvil tas mer hensyn til enn tilfelle har vært. Bare ved kjennskap til den etno-musikologiske forsknings metoder og resultater vil det være mulig å få klarlagt de omforminger som er skjedd med den hymnetradisjon som er overført til de unge kirker. Derved vil det også være

mulig å yte de unge kirker den hjelp med deres tilpasningsproblemer som de har behov for.

Den hymnologiske forskning vil i all befatning med de unge kirker forutsette en smidig innforståelse med den kulturelle situasjon og dens historiske forutsetninger som de unge kirker befinner seg i. De få glimt som her er gitt, understreker nødvendigheten av en organisert innsats for å overkomme det omfattende arbeidsområde som foreligger. Hvordan opplegget av en omfattende forskningsplan på dette felt bør være, og hvordan den praktisk kan effektueres, bør diskuteres av en faglig kommisjon som tar hele dette problemkompleks opp som sin spesialoppgave.

LITTERATUR

Monografier og leksikalske artikler:

- K. G. Fellerer: Das deutsche Kirchenlied im Ausland. Münster 1935.
G. Rosenkranz: Das Lied der Kirche in der Welt. Berlin-Bielefeld 1951.
J. Gausdal: Contribution to Santal Hymnology (Bibl. Norv. Sacrae XI). Bergen 1935.
P. T. Bogler OSB: Liturg. Erneuerung in aller Welt. Maria Laach 1950.
P. Hofinger SJ/P. Kellner SJ: Liturg. Erneuerung in der Weltmission. Innsbruck 1957.
L. Kunst: De Inheemsche Muziek en de Zending (Publ. 72 of the R. Tropical Inst.). 1947.
P. Rother: Afrik. Sang und Klang. Leipzig u.å. (Verlag Leipziger Mission).
H. Buvarp: Art. Lied, C. Das Kirchenlied, 12. Die jungen Kirchen, sp. 844—846 (Musik in Geschichte u. Gegenwart.). Kassel 1955 —.
A. Scharnagl: Art. Gemeindegesang C, sp. 1680—1690 (Musik in Geschichte u. Gegenwart). Kassel 1955—.
W. Tegethoff: Die Kirchenmusik in den Missionen (Fellerer—Lemacher: Handb. d. kath. K.M.). 1949.

Tidsskriftartikler:

- H. Buvarp: Musikk i gassisk gudstjeneste (NOTM). 1950.
L. J. Danbolt: Da den Madagassisk-Lutherske salmesang ble til (NOTM). 1947.
G. Däuble: Das neue Ewe-Gesangbuch, sein Werden und seine Bedeutung (Neue Allg. Mis. Zeits.). 1925.

- G. Dindinger: Bibliogr. sull'additamento della musica indigena agli usi liturgici e religiosi (Il pensiero missionario XII). 1940.
- K. G. Fellerer: Kirchenmusik und Mission (Missionswissenschaft u. Religionswissenschaft). 1947/48.
- A. M. Jones: Hymns for the African (Newsletter of the African Music Soc.). 1950.
- P. Idohou: Musique indigène et musique sacrée (Revue du Clergé Africain). 1948.
- P. P. Jans: Musique religieuse pour indigènes (Afr. Fraternalis Ephemerides Romande). 1938.
- P. P. Jans: Essai de musique religieuse pour indigènes dans le Vicariat apostolique de Coquilhatville (Aequatoria). 1956.
- G. Kannegiesser: Das Lied in der tamulischen Kirche (Gemeindebl. f. kirchl. Musik). 1932.
- H. de Kleine: Das christl. Lied im Batakland (Bericht der Rhein. Mission). 1948.
- D. Knak: Singende Gemeinde in Südafrika (Evang. Missions Zeitschr.). 1942.
- E. Quentmeier: Das Gesangbuch der Batakkirche (Bericht der Rhein. Mission). 1941.
- F. Rietzsch: Diesseits und Jenseits von Dur und Moll. Unterschiede zwischen europ. und afrik. Musik (Herrnhuter Wochenbl. d. Brüdergem.). 1935.
- P. Th. Rühl: Die missionarische Akkommodation im gottesdienstl. Volks-gesang (Zeitschr. f. Missionswissenschaft). 1927.
- M. Schneider: La relation entre la mélodie et le langage dans la musique chinoise (Anuario Musical' V). 1950.
- B. Söderberg: Can African Music be Useful in Missionary Work (Congo Mission News). 1945.
- W. Tegethoff: Das Kirchenlied bei den Negern (Missionswissenschaft u. Religionswissenschaft). 1957.
- H. T. Tracey: Native Music and the Church (Native Teacher's Journal). 1931/32.
- H. T. Tracey: The Problem of the Future of Bantu Music in the Congo (Problemes d'Afrique Centrale). 1954.
- H. Weman: Afrikansk musik för kyrkan och missionsarbetet (Svensk Missionstidskrift). 1956.
Äkta kyrkoton i Afrikas urgamla musik (Intervju med Henry Weman i Vår Kyrka). 1958.